

Hans Christian Davidsens tale ved Isteddagen

Taler

Hans Christian Davidsen
Forfatter og kultureddaktør på
Flensborg Avis

Dato

25. juli 2021

Sted

Den gamle Kirkegård i Flensborg

- 1 Godmorgen til alle jer, der er stået forholdsvis tidligt op en søndag for at deltage i mindehøjtideligheden for Slaget på Isted Hede den 25. juli 1850 – et af de blodigste slag i Danmarkshistorien.

- 5 40.000 soldater på dansk side tørnede på denne dag for 171 år siden sammen med 27.000 soldater på slesvig-holstensk side. 845 faldt på dansk side, 534 på slesvig-holstensk side – uden at det løste det problem, der var opstået i Slesvig og Holsten.

- 10 Et problem, der ikke havde været noget problem blot få årtier forinden. Dengang havde dansksindede og tysksindede – og alle dem ind imellem, ikke at forglemme – levet side om side uden, at nogen havde tænkt nærmere over det eller overhovedet sat spørgsmålstegn ved det.

- 15 Da Peter Hiort-Lorenzen – købmanden fra min fødeby – i 1842 konsekvent talte dansk i stænderforsamlingen i Slesvig, var det ikke kun de tyskorienterede slesvig-holstenere, der opfattede det som en provokation.

I Vestslesvig ved Bredebro boede en kniplingskræmmer, der hed Jens Wulff, og han var både dansksindet, slesviger og handelsmand af et godt hjerte. Han opfattede Hiort-Lorenzens fremfærd som unødige provokationer og ville helst have, at købmanden i Haderslev dæmpede sig lidt. Jens Wulff ønskede at fortsætte sit gode naboskab med de tysksindede slesvigere, som han ikke blot handlede med, men også havde helt almindelige, venskabelige forbindelser til.

25

Den danske konge, Christian 8., opfattede Hiort-Lorenzen som en demagog og en populist. Christian 8. ønskede status quo og advokerede for helstaten, der betød, at det samlede danske monarki omfattede både Kongeriget Danmark samt hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenborg.

Sagen var jo også, at mellemtonernes tid var forbi. Det var så at sige umuligt at være slesviger og dansker på samme tid. Christian 8. repræsenterede jo også de konservative kredse og aristokratiet, som de dengang progressive kræfter
35 ønskede at gøre op med.

At krig er noget skidt, kan vi hurtigt blive enige om. Men de slesvigske krige kom ikke ud af det blå. Der opstod et reelt problem, da idéen om nationalstaterne spirede frem. Der var mennesker, som havde en drøm om
40 demokrati, lighed og frihed, og som – ikke uberettiget – så nationalstaten som et af flere midler til at opnå dette. Senere blev nationalstaten også en ramme om velfærdsstatens fremvækst.

I dag kan vi i vores fredelige grænseland og vores globaliserede tid, præget af europæisk samarbejde, nemt klistre et begreb som »nationalisme« på 1800-
45 tallets begivenheder og samtidig fremhæve og begræde det tragiske i, at et Slesvig, der havde været præget af en mangfoldighed af kulturer og sprog – dansk, højtysk, plattysk, sønderjysk og frisisk – skulle deles op i sort og hvid uden nuancer.

50 Som flere andre har professor Steen Bo Frandsen, sektionsleder på Institut for Grænseregionsforskning, givet udtryk for, at fejringen af 100-året for grænsedragningen havde været lige lovlig meget rettet mod fortiden.

55 Steen Bo Frandsen sagde i et interview i Flensborg Avis den 17. juli 2021, at 2020-fejringen havde været præget af fortællinger om konflikter og fjendskab, der havde ledt videre til en fortælling om, at »når enden er god, er alting godt«. »Hvor blev fremtiden af?« lød overskriften på en artikel med Steen Bo Frandsens synspunkter i Flensborg Avis.

60 Helt uret har Steen Bo Frandsen ikke. Overskriften på fejringen var eksempelvis »Genforeningen 2020«. Statsretligt var der dog næppe tale om en genforening i 1920, og for mange mennesker her i området var der ikke tale om en genforening, men om en deling. I tysk sprogbrug anvender man slet ikke ordet
65 »genforening« om begivenhederne i 1920, men taler om grænsedragningen.

Ordet »genforening« siger noget om, at vi på nogle områder fortsat har en meget national tilgang til historieskrivningen i grænselandet.

Omvendt må man blot erkende, at »genforening« er en betegnelse, der er groet fast i dansk sprogbrug.

75 Steen Bo Frandsen undrer sig over, at fortællingerne om det gamle grænseland Slesvig kun sjældent handler om dengang, slesvigerne levede side om side med hinanden uden grænse i det samme land – en fortælling, der ville passe bedre ind i en europæisk ramme anno 2021 og bedre ind i en fortælling om grænseregionen i moderne tid end de mange fortællinger om krige og konflikter, som vi dyrker i dag.

80

Fortid og fremtid behøver dog ikke at være hinandens modsætninger. Tværtimod er vi jo taknemmelige for, at vi har opnået alt det, vi har opnået i det dansk-tyske grænseland, og ikke længere skal være fanget som en lus mellem to negle, sådan som Jens Wulff fra Bredebro var.

85

Jeg talte før om, at man sagtens kan se tilbage uden at miste evnen til at se fremad.

90 At være nationalt indstillet og samtidig være åben over for omverdenen og gå ind for internationalt samarbejde behøver heller ikke at være hinandens modsætninger. Det er klart, at der generelt i Tyskland er en noget større forsigtighed med det nationale end i Danmark. I begge lande oplever man dog fra tid til anden, at der i den offentlige debat ikke skelnes mellem det at være national og det at være nationalist. Det er ikke det samme.

95

Få har udtrykt det bedre end vores tidligere landdagsmand i Sydslesvig, Karl Otto Meyer.

100 »Det danske er det bedste,« sagde han. Men efter en kort pause tilføjede han: »For os« – med særligt tryk på »os«.

Dermed sagde han jo, at dansk var det bedste for den gruppe, han tilhørte, men ikke nødvendigvis det bedste for alle mulige andre.

105 Heri ligger også en respekt for, at andre kunne have et helt andet synspunkt – at der var noget andet, der var bedre for dem. Sådan udtrykker en national sig. Sådan ville en nationalist aldrig udtrykke sig.

110 Tilbage ved udgangspunktet

I dag er nogle mennesker i grænselandet ironisk nok tilbage ved udgangspunktet fra før de nationale konflikter satte ind. Tag for eksempel de unge, der er vokset op i det danske mindretal syd for grænsen eller i det tyske mindretal nord for
115 grænsen. I virkeligheden har de ofte mere til fælles med deres spejlbilleder på den »anden side« af grænsen end med de monokulturelle indbyggere i den stat, som de ellers bekender sig til at have et fællesskab med.

Helt håndgribelige eksempler på dette er, hvordan unge fra de to mindretal nu
120 mødes med hinanden – i øvrigt noget nær utænkeligt for 25-30 år siden. Det er ejendommeligt, at de unge i mindretallene er der, hvor de såkaldt »blakkede« var for godt 100 år siden. Det var slesvigere, der havde svært ved sort-hvidt at vælge det ene frem for det andet.

125 Overskriften på interviewet med Steen Bo Frandsen var, at det er »på tide at komme ud af 100 års stilstand« her i grænselandet. Altså forstået på den måde, at vi holder alt for meget fast ved det gamle, det nationale, de samme mærkedage, fortællinger om konflikter og fjendskab osv.

130 Jeg synes tværtimod, at Istedløven vidner om et langt mere differentieret billede. Her var der netop nogle fremsynede tyskere, der indså, at det i virkeligheden kostede så uendeligt lidt at give rum til løvens hjemkomst til Flensborg. Danmark og Tyskland bliver aldrig 100 procent kompatible – selv ikke i et nok så europæiseret Europa. Dertil er de to samfundssystemer alt for forskellige.
135 Men vi kan nærme os hinanden ved at springe over vores egne skygger, når det drejer sig om følelser og traditioner. Det er faktisk nemmere, selv om det kan være nok så svært.

Lige pludselig kan der jo komme skred i sagerne, mens vi slet ikke har ventet det.

140

Var der nogen, der i 2008 havde fortalt, at Istedløven tre år senere ville stå i Flensborg, så ville vedkommende nok være blevet mødt med samme attitude, som hvis en person i 1988 havde dristet sig til at sige, at Berlinmuren ville falde i 1989.

145

Nu var der blevet skrevet om den løve i agurketiden i Flensborg Avis sommer

efter sommer, og intet var sket. Den tyske flertalsbefolkning i Flensborg var i årtier generelt ikke stemt for Istedløvens tilbagevenden. Mange tyskere
150 opfattede den som et dansk sejrsmonument og mente ikke, at løven på nogen måde befordrede den dansk-tyske sameksistens i grænselandet.

Det var byrådet i Flensborg, der kunne trykke på knappen, men det konservativt-kristelige parti CDU var imod. Kort før nytårsaften 2000 havde
155 formanden for CDU's byrådsgruppe, Hans Hermann Laturus, udtalt, at løven »ikke passer til Flensborg«.

Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW), det danske mindretals parti, gik ind for løvens hjemkomst til Flensborg, men kun hvis de andre partier i byrådet var
160 med på idéen.

Og vupti. Så skete der noget.

Den tidligere danske generalkonsul i Flensborg, Henrik Becker-Christensen, beretter i sin fine erindringsbog *Diplomat i grænselandet* på meget spændende
165 vis om hele forløbet.

Om hvordan der i februar 2009 blev banket på døren til generalkonsulatet på Søndergravene. Det var Flensborgs daværende overborgmester, Klaus
170 Tscheuschner, der ville tale med generalkonsulen om Istedløven. Tscheuschner fortalte, at Flensborgs 725-års jubilæum i 2009 havde pustet liv i tanken om løvens tilbagevenden til byen.

Gruppeformanden for partiet Die Linke, Heinz-Werner Jezewski, havde taget
175 det første skridt med en henvendelse til overborgmesteren, og de øvrige gruppeformænd i byrådet – også CDU's – viste sig nu at være positive.

Et overvældende flertal i byrådet i Flensborg mente, at der skulle rettes officiel henvendelse til den danske regering med en anmodning om, at Istedløven blev
180 flyttet tilbage til sin oprindelige plads på Den Gamle Kirkegård.

Svaret kom den 6. juni 2009 fra den daværende danske kulturminister Carina Christensen, og det var et »ja«.

185 Sådan kan ting, man ikke tror kan ske, lige pludselig ske. Intet er umuligt. Måske

kommer der inden for få år også dobbeltsprogede byskilte i min fødeby
Haderslev.

190 Tiden står ikke stille her i grænselandet – selv om vi holder traditioner i hævd,
som vi gør i dag den 25. juli.

Kilde

Manuskript modtaget fra taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler og producent

195

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Mindetale

200

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/hans-christian-davidsens-tale-ved-isteddagen-2021>

205

210

215

220